

ved Hjælp deraf at indføre Forandringer, saa kan dette kun gjælde om den Deel af Møllerne, der ere i en saadan pecuniær Forsatning, at de lægge Penge op, at de igennem et saadant Tidsrum kunne samle sig en Sum, som de, enten Aar for Aar eller eengang for alle, kunne anvende til at udvide deres Bæret; men det er vistnok kun en liden Deel af Møllerne, som kan siges at være i en saadan heldig Pengeforsatning; den største Deel af dem gaaer det vistnok ligesom andre Næringsbrugere trindtom i Landet, at de sætte Læring efter Næring og tragte efter at svare Enhver Sit, men, naar Aarets Regnskab er opgjort, saa er der for en stor Deel af dem ikke Meget tilovers i Kassen. Disse kunne ikke lægge Penge op, og kunne ikke indvinde Noget til at udføre Forbedringer, og hvorledes skulle de have Godt af det bestemte Tidsrum? Deres Eiendomme tabe Saameget i Værdi, at de vanskeligen ville kunne faae Penge at laane, og det er dog en vitterlig Sag for Alle, at man bygger ikke en Mølle, lægger ikke nye Dværne ind, man skaffer ikke ny Drivkraft tilveie uden Penge. Er nu Loven udfommen, og Mølleeiendommene derved have lidt Formindskelse i deres Værdi, saa gad jeg nok vidst, hvor de skulle faae Penge fra, naar deres Tilstand ikke er saaledes, at de kunne lægge Penge op. Jeg vil henstille til enhver af de Herrer her i Thinget, som have med Pengesager at gjøre, hvormegen Tilboielighed de kunne have til, under de nærværende Forhold, at sætte enten deres egne eller Andres Penge i Mølleeiendomme, og man skal nok see, hvor let det vil blive for en Møller, hvem en Creditor opstiger en Capital, at faae de Myntforter, han behøver til at betale denne og til at gennemføre Forbedringer for. Det kan derfor ikke hjælpe, at vi sige: vi give Tid til at gjøre Dit og Dat; naar det ligger klart, ifølge Sagens Natur, at den Tid, vi give, staaer det ikke i Bedkommendes Magt at benytte til det, hvortil det indrømmedes. Den almindeligste og vel ogsaa den stærkeste Grund, hvorfor en Udvidelse af Møllenæring er hensigtsmæssig, ja, vel ogsaa nødvendig, det er, at man siger: Almeenvellet kræver det; Almeenvellet kræver Meget i vore Dage, og jeg hører saa ofte tale om Almeenvellets Krav, at

det stundom falder mig ind, at det ikke er langtfra, at man tager Almeenvellets Navn forsængeligt. Det er meget vist, at almeengavnligge Indretninger bør ikke undlades for Enkeltmands Skyld, men jeg kan heller ikke faae det i mit Hoved, at det skulde være rigtigt, at, fordi Almeenvellet kræver Et og Andet, skulde enkelte Statsborgere, det være faa eller mange, gaae tilgrunde, eller deres timelige Belskærd forrykkes eller ødelægges. Lad os nu see, hvad Almeenvellet vil vinde ved at faae en saadan almeen Møllefrihed indført, og hvem af Folket det egentlig er, som nærmest vil komme til at høste Fordeel deraf. I Byerne er det jo ligefrem, at der ville først Brændeviinsbrænderne og Bryggerne tage fat paa at anlægge Knusmaskiner eller noget Saadant, ved Hjælp af de Maskiner, de have til iøvrigt at drive deres Næringsvei med; i de fleste større Indretninger af den Art have de Dampmaskiner. Ja, det er vistnok meget godt, at de kunne have større Fordeel deraf, men jeg gad nok vide, hvormegent vi Andre, som skulle kjøbe Ollet eller Brændevinen, skulle vinde derved, om det ikke i Birkeligheden vilde komme til at gestalte sig saaledes, at de andre Fabrikanter tage den Fordeel, som Møllerne før havde, og Publikum kommer til at betale ligesaameget som før. Ligesaadan gaaer det paa Landet, der kunne de større Gaardeiere anlægge Formalingssindretninger til at male det Korn, de bruge til Creatureerne, de kunne anlægge dem med stor Fordeel, ved Hjælp af den Kraft, hvormed de nu drive Tærstes og Haffelsmaskiner eller noget Saadant. Derved have de personligt betydelig Fordeel, men jeg gad vide, om Huusmænd og Inderster kunne have nogen Fordeel deraf (Jo!), jeg tvivler meget derpaa, at de kunne have nogen synderlig Fordeel af, at en enkelt Mand vinder Noget derved. Jeg troer ikke, at de ville faae deres Korn malet billigere for den Sags Skyld. Der er endnu en Betragtning, som jeg heller ikke kan undlade at henlede Opmærksomheden paa. Det er mig nemlig meget vanskeligt at begribe, og jeg troer, det vil blive meget vanskeligt, at faae alle Møllere i Landet til at begribe, at de Folk, som saaledes nu ligefrem vinde en Berettigelse, som de ikke tidligere